

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 191 (XXXV) — Nr. 580

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Marți, 27 iunie 2023

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>	<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
LEGI ȘI DECRETE			
180.		183.	
— Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice	2	— Lege privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 124/2022 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 105/2022 privind aprobarea continuării Programului-pilot de acordare a unui suport alimentar pentru preșcolarii și elevii din 300 de unități de învățământ preuniversitar de stat, precum și pentru modificarea art. 97 din Legea nr. 196/2016 privind venitul minim de incluziune.....	4
927.		930.	
— Decret privind promulgarea Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice	2	— Decret pentru promulgarea Legii privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 124/2022 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 105/2022 privind aprobarea continuării Programului-pilot de acordare a unui suport alimentar pentru preșcolarii și elevii din 300 de unități de învățământ preuniversitar de stat, precum și pentru modificarea art. 97 din Legea nr. 196/2016 privind venitul minim de incluziune	4
★			
182.		184.	
— Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 129/2022 pentru modificarea art. IV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2022 privind stabilirea unor măsuri în cadrul sistemului de sănătate, precum și pentru interpretarea, modificarea și completarea unor acte normative, pentru prelungirea unor termene, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul sănătății	3	— Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 13/2023 pentru modificarea art. 205 alin. (10) din Legea educației naționale nr. 1/2011 și prorogarea unor termene	5
929.		931.	
— Decret pentru promulgarea Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 129/2022 pentru modificarea art. IV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2022 privind stabilirea unor măsuri în cadrul sistemului de sănătate, precum și pentru interpretarea, modificarea și completarea unor acte normative, pentru prelungirea unor termene, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul sănătății	3	— Decret pentru promulgarea Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 13/2023 pentru modificarea art. 205 alin. (10) din Legea educației naționale nr. 1/2011 și prorogarea unor termene	5
★			
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE			
		Decizia nr. 36 din 15 mai 2023 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept).....	6–16

LEGI ȘI DECRETE

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

LEGE**pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice**

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Articol unic. — Se aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 89 din 27 iunie 2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 638 din 28 iunie 2022, cu următoarele modificări și completări:

1. La articolul 1, alineatul (7) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(7) Începând cu data intrării în vigoare a hotărârii prevăzute la alin. (4), sistemele informatice utilizate de către autoritățile și instituțiile publice centrale sunt dezvoltate astfel încât să fie apte pentru migrarea în Platformă sau interconectate cu aceasta.”

2. La articolul 1, după alineatul (9) se introduce un nou alineat, alineatul (9¹), cu următorul cuprins:

„(9¹) Autoritățile administrației publice locale pot migra, respectiv rula în Platformă serviciile publice electronice și serviciile informatice utilizate pentru operațiunile administrative proprii, în limita resurselor disponibile ale Platformei.”

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

p. PREȘEDINTELE CAMEREI
DEPUTAȚILOR,

CIPRIAN-CONSTANTIN ȘERBAN

p. PREȘEDINTELE SENATULUI,
ALINA-ȘTEFANIA GORGHIU

București, 26 iunie 2023.
Nr. 180.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

DECRET**privind promulgarea Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice**

În temeiul prevederilor art. 77 alin. (3) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,

Președintele României d e c r e t e a z ă :

Articol unic. — Se promulgă Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice și se dispune publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
KLAUS-WERNER IOHANNIS

București, 26 iunie 2023.
Nr. 927.

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

L E G E

privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 129/2022 pentru modificarea art. IV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2022 privind stabilirea unor măsuri în cadrul sistemului de sănătate, precum și pentru interpretarea, modificarea și completarea unor acte normative, pentru prelungirea unor termene, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul sănătății

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Articol unic. — Se aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 129 din 29 septembrie 2022 pentru modificarea art. IV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2022 privind stabilirea unor măsuri în cadrul sistemului de sănătate, precum și pentru interpretarea, modificarea și completarea unor acte normative, pentru prelungirea unor termene, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul sănătății, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 954 din 30 septembrie 2022.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

p. PREȘEDINTELE CAMEREI
DEPUTAȚILOR,

CIPRIAN-CONSTANTIN ȘERBAN

p. PREȘEDINTELE SENATULUI,
ALINA-ȘTEFANIA GORGHIU

București, 26 iunie 2023.
Nr. 182.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

D E C R E T

pentru promulgarea Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 129/2022 pentru modificarea art. IV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2022 privind stabilirea unor măsuri în cadrul sistemului de sănătate, precum și pentru interpretarea, modificarea și completarea unor acte normative, pentru prelungirea unor termene, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul sănătății

În temeiul prevederilor art. 77 alin. (1) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,

Președintele României d e c r e t e a z ă:

Articol unic. — Se promulgă Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 129/2022 pentru modificarea art. IV din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2022 privind stabilirea unor măsuri în cadrul sistemului de sănătate, precum și pentru interpretarea, modificarea și completarea unor acte normative, pentru prelungirea unor termene, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul sănătății și se dispune publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
KLAUS-WERNER IOHANNIS

București, 26 iunie 2023.
Nr. 929.

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

L E G E

privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 124/2022 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 105/2022 privind aprobarea continuării Programului-pilot de acordare a unui suport alimentar pentru preșcolarii și elevii din 300 de unități de învățământ preuniversitar de stat, precum și pentru modificarea art. 97 din Legea nr. 196/2016 privind venitul minim de incluziune

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Articol unic. — Se respinge Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 124 din 14 septembrie 2022 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 105/2022 privind aprobarea continuării Programului-pilot de acordare a unui suport alimentar pentru preșcolarii și elevii din 300 de unități de învățământ preuniversitar de stat, precum și pentru modificarea art. 97 din Legea nr. 196/2016 privind venitul minim de incluziune, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 909 din 15 septembrie 2022.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

p. PREȘEDINTELE CAMEREI
DEPUTAȚILOR,

CIPRIAN-CONSTANTIN ȘERBAN

București, 26 iunie 2023.
Nr. 183.

p. PREȘEDINTELE SENATULUI,
ALINA-ȘTEFANIA GORGHIU

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

D E C R E T

pentru promulgarea Legii privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 124/2022 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 105/2022 privind aprobarea continuării Programului-pilot de acordare a unui suport alimentar pentru preșcolarii și elevii din 300 de unități de învățământ preuniversitar de stat, precum și pentru modificarea art. 97 din Legea nr. 196/2016 privind venitul minim de incluziune

În temeiul prevederilor art. 77 alin. (1) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,

Președintele României d e c r e t e a z ă:

Articol unic. — Se promulgă Legea privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 124/2022 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 105/2022 privind aprobarea continuării Programului-pilot de acordare a unui suport alimentar pentru preșcolarii și elevii din 300 de unități de învățământ preuniversitar de stat, precum și pentru modificarea art. 97 din Legea nr. 196/2016 privind venitul minim de incluziune și se dispune publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
KLAUS-WERNER IOHANNIS

București, 26 iunie 2023.
Nr. 930.

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR **SENATUL**

L E G E
privind aprobarea Ordonanței de urgență
a Guvernului nr. 13/2023 pentru modificarea
art. 205 alin. (10) din Legea educației naționale nr. 1/2011
și prorogarea unor termene

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Articol unic. — Se aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 13 din 15 martie 2023 pentru modificarea art. 205 alin. (10) din Legea educației naționale nr. 1/2011 și prorogarea unor termene, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 226 din 20 martie 2023.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (1) din Constituția României, republicată.

PREȘEDINTELE CAMEREI
DEPUTAȚILOR
ION-MARCEL CIOLACU

p. PREȘEDINTELE SENATULUI,
ALINA-ȘTEFANIA GORGHIU

București, 26 iunie 2023.
Nr. 184.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

D E C R E T
pentru promulgarea Legii privind aprobarea Ordonanței
de urgență a Guvernului nr. 13/2023 pentru modificarea
art. 205 alin. (10) din Legea educației naționale nr. 1/2011
și prorogarea unor termene

În temeiul prevederilor art. 77 alin. (1) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,

Președintele României d e c r e t e a z ă:

Articol unic. — Se promulgă Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 13/2023 pentru modificarea art. 205 alin. (10) din Legea educației naționale nr. 1/2011 și prorogarea unor termene și se dispune publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
KLAUS-WERNER IOHANNIS

București, 26 iunie 2023.
Nr. 931.

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

DECIZIA Nr. 36

din 15 mai 2023

Dosar nr. 528/1/2023

Gabriela Elena Bogasiu	— vicepreședintele delegat al Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului
Laura-Mihaela Ivanovici Marian Budă	— președintele Secției I civile — președintele Secției a II-a civile
Mariana Constantinescu	— președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Cristina Petronela Văleanu Lavinia Dascălu Valentin Mitea	— judecător la Secția I civilă — judecător la Secția I civilă — judecător la Secția I civilă
Carmen Elena Popoiag Adina Georgeta Ponea Csaba Bela Nasz George Bogdan Florescu Cosmin Horia Mihăianu	— judecător la Secția I civilă — judecător la Secția I civilă — judecător la Secția I civilă — judecător la Secția a II-a civilă — judecător la Secția a II-a civilă — judecător la Secția a II-a civilă
Veronica Magdalena Dănăilă Virginia Florentina Duminecă	— judecător la Secția a II-a civilă — judecător la Secția a II-a civilă
Elena Diana Tămagă	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Adriana Elena Gherasim	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Decebal Constantin Vlad	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Adrian Remus Ghiculescu	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Liliana Vișan	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

1. Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, investit cu soluționarea Dosarului nr. 528/1/2023, este legal constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și ale art. 35 alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție (*Regulamentul*), aprobat prin Hotărârea Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 20/2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 274 din 3 aprilie 2023.

2. Ședința este prezidată de doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, vicepreședintele delegat al Înaltei Curți de Casație și Justiție.

3. La ședința de judecată participă doamna magistrat-asistent Mihaela Lorena Repana, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 36 din Regulament.

4. Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ia în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea — Secția I civilă, în Dosarul nr. 3.678/111/2021, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile.

5. Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorii-raportori, care a fost comunicat părților conform art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, nefiind formulate puncte de vedere de către părți.

6. Constatând că nu sunt chestiuni prealabile, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept rămâne în pronunțare asupra sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

7. Curtea de Apel Oradea — Secția I civilă a dispus, prin Încheierea din 29 noiembrie 2022, în Dosarul nr. 3.678/111/2021, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept vizând modul de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 20 alin. (2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 privind Statutul personalului silvic, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 427/2001, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 234/2019 (*Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000*), în sensul de a se stabili:

— dacă personalul silvic care a desfășurat, anterior intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 59/2000 privind Statutul personalului silvic (*Legea nr. 234/2019*), activitățile indicate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 beneficiază de încadrarea locului de muncă în condiții speciale și de drepturile prevăzute la alin. (3) al aceluiași articol, respectiv dacă efectele actului normativ se produc și pentru trecut;

— dacă obținerea beneficiilor prevăzute de art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 la data deschiderii drepturilor de pensie este condiționată de plata contribuțiilor de asigurări sociale, iar dovada acestora trebuie să rezulte din declarația nominală de asigurare pentru perioada ulterioară datei de 1 aprilie 2001;

— dacă locurile de muncă din silvicultură, în care se desfășoară activitățile menționate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, se încadrează *ope legis* în condiții speciale sau numai după metodologia prevăzută de Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003 privind metodologia și criteriile de încadrare a persoanelor în locuri de muncă în condiții speciale, cu modificările și completările ulterioare (*Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003*).

II. Dispozițiile legale supuse interpretării Înaltei Curți de Casație și Justiție

8. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 privind Statutul personalului silvic, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 427/2001, cu modificările și completările ulterioare (*Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000*):

„Art. 20. — (1) Personalul silvic are drepturile și obligațiile prevăzute de legislația în vigoare, precum și pe cele stabilite prin contractele individuale și/sau colective de muncă și contractele de mandat încheiate în condițiile legii.

(2) Locurile de muncă din domeniul silvicultură, care presupun desfășurarea a cel puțin uneia dintre următoarele activități: paza fondului forestier, a fondurilor cinegetice și piscicole și a ariilor naturale protejate; control silvic și cinegetic; exploatarea forestiere; construcții forestiere; lucrări specifice de teren în activitatea de fond forestier și împăduriri, reprezintă locuri de muncă în condiții speciale, conform reglementărilor legale.

(3) Perioadele în care personalul silvic a desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în condiții speciale conform prezentei ordonanțe de urgență reprezintă stagiul de cotizare realizat în condiții speciale de muncă, determină reducerea vârstei standard de pensionare cu 1 an pentru fiecare 5 ani în care și-a exercitat profesia în locurile de muncă prevăzute la alin. (2), precum și majorarea punctajelor lunare de pensie.

(4) Perioada de vechime în muncă realizată în condiții speciale de muncă se înregistrează de către angajator, iar dovada se face cu adeverințe eliberate de către angajatori sau de către deținătorii legali de arhive.”

III. Expunerea succintă a procesului în cadrul căruia s-a invocat chestiunea de drept

9. Prin contestația înregistrată pe rolul Tribunalului Bihor cu nr. 3.678/111/2021, contestatorul a solicitat anularea Deciziei nr. xxxxxx/13.08.2021 și obligarea pârâtei casa teritorială de pensii de a emite o nouă decizie de pensie cu valorificarea drepturilor cuprinse în adeverințele nr. xxx/5.02.2021, nr. xxx/27.01.2021 și nr. xxx/13.09.2021, toate emise de Regia Națională a Pădurilor — Romsilva, prin Direcția Silvică Bihor.

10. Prin Sentința civilă nr. 1.394 din 26 noiembrie 2021, Tribunalul Bihor a respins contestația, reținând că prin Decizia nr. xxxxxx/13.08.2021 contestatorul a fost înscris la pensie anticipată parțială, drepturile fiindu-i stabilite începând cu data de 1 iulie 2021, în temeiul prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare (*Legea nr. 263/2010*), cu mențiunea că această decizie are caracter provizoriu, până la data emiterii normelor de aplicare a Legii nr. 234/2019.

11. Odată cu cererea de pensionare, contestatorul a depus și Adeverința nr. xxx/27.01.2021 emisă de Regia Națională a Pădurilor — Romsilva, prin Direcția Silvică Bihor, prin care s-a atestat calitatea acestuia de angajat al unității în perioadele 24.05.1984—1.05.1987 pe post de pădurar, 1.05.1987—14.01.2005 pe post de tehnician silvic și din 14 ianuarie 2005 până în prezent pe post de inginer silvic, beneficiind de condiții de lucru speciale, conform art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000.

12. Totodată, potrivit Adeverinței nr. xxx/5.02.2021, contestatorul a fost angajatul unității și a desfășurat activitate în paza fondului forestier, a fondurilor cinegetice, piscicole și a ariilor naturale protejate, control silvic și cinegetic, exploatarea forestiere, împăduriri, activitățile desfășurate reprezentând locuri de muncă în condiții speciale, conform art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000.

13. De asemenea, Adeverința nr. xxx/13.09.2021 emisă de același fost angajator confirmă faptul că în perioada 26 mai 2000 (data apariției Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 59/2000) până la data de 1 iulie 2021 (data pensionării) contestatorul și-a desfășurat activitatea în condiții speciale de muncă, conform art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000.

14. Prima instanță a constatat că locurile de muncă din domeniul silvicultură, așa cum sunt reglementate în art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, nu au făcut parte din categoria locurilor de muncă încadrate în condiții speciale conform cadrului legislativ anterior datei de 1 ianuarie 2011 și nu fac parte din categoria locurilor de muncă încadrate în condiții speciale în sensul Legii nr. 263/2010.

15. Pe de altă parte, nu există nicio prevedere legală prin care vechimea în muncă desfășurată în condiții normale, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, să fie asimilată condițiilor speciale de muncă. De asemenea, nu există o reglementare prin care stagiul de cotizare desfășurat în condiții normale și pentru care angajatorul a constituit contribuția de asigurări sociale aferentă acestei situații, realizat în perioada 1 aprilie 2001 până la data intrării în vigoare a art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, să fie considerat ca fiind realizat în condiții speciale de muncă.

16. În lipsa unei dispoziții exprese care să ateste aplicarea retroactivă a prevederilor art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, în vederea reducerii vârstelor de pensionare, atestarea încadrării activității în condiții speciale pe baza unui act normativ care nu era în vigoare la data desfășurării muncii trebuie însoțită de depunerea de declarații rectificative nominale de asigurare.

17. S-a mai reținut că reglementarea specială nu conține o scutire de la obligativitatea plății contribuțiilor de asigurări sociale aferente condițiilor speciale de muncă; or, câtă vreme încadrarea activităților desfășurate de personalul silvic în condiții speciale s-a realizat *ope legis*, dar cu respectarea reglementărilor adiacente domeniului de interes, este evident că recunoașterea beneficiilor solicitate de contestator la data deschiderii drepturilor de pensie este condiționată de achitarea contribuțiilor de asigurări sociale la bugetul de stat corespunzătoare.

18. Alineatul final al art. 159 din Legea nr. 263/2010 dispune că începând cu 1 aprilie 2001 dovada stagiului de cotizare realizat în sistemul public de pensii se face cu adeverința eliberată de casele teritoriale de pensii pe baza declarațiilor privind evidența nominală a asiguraților și a obligațiilor de plată către bugetul asigurărilor sociale de stat. În cauză, în cuprinsul adeverințelor în discuție nu se face nicio mențiune privind achitarea contribuțiilor prevăzute de lege aferente condițiilor speciale de muncă, nefiind îndeplinită această condiție impusă de legiuitor.

19. Prima instanță a apreciat că dispozițiile legale invocate de contestator își găsesc aplicabilitate de la data la care au intrat în vigoare. Astfel, doar de la data de 16 decembrie 2019 activitățile prevăzute la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 pot fi valorificate ca fiind desfășurate în condiții speciale de muncă și dând dreptul la reducerea vârstei de pensionare.

20. Faptul că se menționează în alin. (3) al aceluiași articol că personalul silvic „a desfășurat” activitățile respective nu trebuie înțeles în sensul că activitatea a putut fi desfășurată și anterior adoptării legii, ci în sensul că la momentul la care se eliberează adeverința, în mod evident, activitatea desfășurată s-a încheiat, persoana în cauză urmând să beneficieze de drepturile recunoscute de lege.

21. Prin urmare, condițiile speciale reglementate de dispozițiile Legii nr. 234/2019 se aplică activităților desfășurate de angajații din acest domeniu doar după data intrării în vigoare a actului normativ, respectiv după data de 16 decembrie 2019, moment de la care incumbă în sarcina angajatorilor și efectuarea tuturor demersurilor legale corespunzătoare, respectiv plata contribuțiilor de asigurări sociale suplimentare, precum și declararea la instituțiile abilitate a existenței acestor condiții superioare de muncă.

22. Împotriva acestei sentințe a declarat apel contestatorul, criticând modul de interpretare a prevederilor art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, precum și argumentul primei instanțe potrivit căruia, nefiind plătite de către angajator contribuțiile suplimentare de asigurări sociale, pentru condițiile speciale de muncă, anterior datei intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019, acesta nu ar fi îndreptățit să beneficieze de încadrarea activității în condiții speciale de muncă.

23. Aceste drepturi au fost introduse pentru prima dată în legislație, în favoarea personalului silvic, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 234/2019, care nu a prevăzut obligația angajatorului de a depune o declarație rectificativă.

24. Apelantul-contestator a apreciat că, raportat la prevederile art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, perioadele în care personalul silvic „a desfășurat activități” în locuri de muncă încadrate în condiții speciale reprezintă stagiul de cotizare realizat în condiții speciale de muncă, intenția legiuitorului fiind aceea de a acorda facilități personalului silvic, atât înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 234/2019, cât și pentru viitor.

25. Intimata a arătat, prin întâmpinare, că legea civilă nu retroactivează, iar în Legea nr. 234/2019 nu există o dispoziție expresă privind aplicarea sa retroactivă, așa cum este menționat în cazul Ordinului Ministerului Muncii și Ocrotirilor Sociale, Ministerului Sănătății și Comisiei Naționale pentru Protecția Muncii nr. 50/1990 pentru precizarea locurilor de muncă, activităților și categoriilor profesionale cu condiții deosebite care se încadrează în grupele I și II de muncă în vederea pensionării, cu completările ulterioare (*Ordinul nr. 50/1990*), considerând că apelantul nu poate beneficia de adeverința emisă în temeiul art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, această adeverință atestând încadrarea activității în condiții speciale în baza unui act normativ care nu era în vigoare la data desfășurării de către acesta a activității de pădurar, tehnician silvic și inginer silvic.

26. Intimata a apreciat că aplicarea Legii nr. 234/2019 se va face după publicarea normelor sale de aplicare, care ar trebui să cuprindă dispoziții exprese privind retroactivitatea, deoarece nu există reglementare prin care vechimea în muncă desfășurată potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, în activitățile prevăzute de art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, să fie asimilată condițiilor speciale și să se considere stagiul de cotizare realizat în aceste condiții de muncă.

27. Valorificarea la pensie a încadrării locului de muncă în condiții speciale, indiferent dacă s-au plătit sau doar s-au datorat contribuțiile de asigurări sociale, nu se poate realiza în absența declarațiilor rectificative. Mai mult, pentru condiții speciale de muncă nu există reglementare legală prin care angajatorul este scutit de la plata contribuțiilor de asigurări sociale pentru stagiul de cotizare realizat în perioada 1 aprilie 2001 până la data intrării în vigoare a prevederilor art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, în speță acestea nefiind achitate.

IV. Motivele reținute de titularul sesizării cu privire la admisibilitatea procedurii

28. Completul de judecată al instanței de trimitere a apreciat că sesizarea este admisibilă, în conformitate cu prevederile art. 519 din Codul de procedură civilă.

29. Astfel, cauza se află pe rolul Curții de Apel Oradea — Secția I civilă, care judecă în ultimă instanță, iar soluționarea pe fond a litigiului depinde de dezlegarea ce se va da, modul de interpretare a dispozițiilor legale în discuție constituind însăși problema de drept a speței, în cauză solicitându-se anularea deciziei de pensionare și obligarea intimatului la emiterea unei noi decizii cu valorificarea activității desfășurate în condiții speciale de muncă de către contestator în perioada 1984—2021, potrivit art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000.

30. Totodată, sunt îndeplinite și condițiile de admisibilitate referitoare la noutatea chestiunii de drept și la nepronunțarea asupra acesteia de către Înalta Curte de Casație și Justiție, arătându-se că problema de drept este nouă, întrucât legislația care a suscit interpretări diferite este relativ recentă, iar examenul jurisprudențial a relevat că nu s-a cristalizat o practică unitară și constantă în legătură cu chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită, situație care justifică interesul în formularea unei cereri pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, în scopul prevenirii apariției unei practici judiciare neunitare.

31. Chestiunea de drept în discuție își are izvorul într-un act normativ de dată relativ recentă, Legea nr. 234/2019 prin care a fost modificat și completat art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, iar până în prezent Înalta Curte de Casație și Justiție nu s-a pronunțat pe calea unui recurs în interesul legii și nici printr-o hotărâre prealabilă, neexistând la acest moment un recurs în interesul legii în curs de soluționare.

32. Luând în considerare dificultatea de interpretare generată de dispozițiile legale incidente, care prefigurează apariția unei practici neunitare cu privire la problema de drept ce face obiectul sesizării, deja identificată în jurisprudența națională, s-a apreciat ca fiind o chestiune de drept veritabilă, care necesită o rezolvare de principiu pe calea procedurii prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă.

V. Punctele de vedere ale părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

33. Apelantul-contestator a arătat că, deși Legea nr. 234/2019 nu prevede în mod expres aplicarea sa retroactivă, din conținutul art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 rezultă acest aspect. Astfel, începând cu data de 16 decembrie 2019, când a intrat în vigoare Legea nr. 234/2019, legiuitorul a stabilit că și personalul silvic care și-a desfășurat și își desfășoară activitatea în cel puțin una din activitățile prevăzute de art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 se încadrează în condiții speciale de muncă.

34. De asemenea, obținerea beneficiilor prevăzute de art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, la data deschiderii drepturilor de pensie, nu este condiționată de plata contribuțiilor de asigurări sociale, implicit nefiind necesar ca dovada acestora să rezulte din declarația nominală de asigurare depusă de angajator pentru perioada ulterioară datei de 1 aprilie 2001.

35. Aspectul privind plata contribuțiilor de asigurări sociale aferente condițiilor speciale de muncă ale personalului silvic nu reprezintă o condiție *sine qua non* pentru recunoașterea muncii prestate în condiții speciale, revenind autorităților statului rolul de a urmări modalitatea în care angajatorii își îndeplinesc aceste obligații fiscale.

36. Apelantul-contestator a considerat că locurile de muncă menționate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 se încadrează în condiții speciale *ope legis*, fără a fi necesară aplicarea metodologiei prevăzute de Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003.

37. În acest sens s-a arătat că art. 20 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 nu impune o condiție suplimentară cu privire la adeverințele eliberate pentru dovedirea perioadei de vechime în muncă realizată în condițiile speciale de muncă.

38. Intimata a apreciat că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, întrucât Înalta Curte de Casație și Justiție nu poate fi sesizată pentru a se pronunța asupra neretroactivității legii civile.

39. S-a arătat că dispozițiile art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 își găsesc aplicabilitate de la data intrării în vigoare, astfel încât acestea nu pot fi aplicate retroactiv perioadelor anterioare intrării în vigoare a legii.

40. Totodată, s-a învederat că angajatorul a achitat doar contribuțiile de asigurări sociale prevăzute de lege la data plății, pentru activitatea prestată în condiții normale de muncă. Legea nr. 234/2019 nu conține o scutire de la obligativitatea plății contribuțiilor de asigurări sociale aferente condițiilor speciale de muncă, însă cât timp încadrarea activităților desfășurate de personalul silvic în condiții speciale s-a realizat *ope legis*, dar cu respectarea reglementărilor aferente, este evident că recunoașterea beneficiilor solicitate de contestator la data deschiderii drepturilor de pensie este condiționată de achitarea contribuțiilor de asigurări sociale la bugetul de stat.

41. După comunicarea raportului întocmit de judecătorii-raportori, potrivit dispozițiilor art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, nu au fost formulate puncte de vedere de către părți

VI. Punctul de vedere al completului de judecată care a formulat sesizarea cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

42. Completul de judecată care a formulat sesizarea a apreciat, în ceea ce privește prima întrebare din sesizare, că art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 234/2019, se aplică doar activităților desfășurate în domeniul silviculturii începând cu data intrării în vigoare a acestor dispoziții, respectiv 16 decembrie 2019.

43. Faptul că se menționează în alin. (3) al art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 că personalul silvic „a desfășurat” activitățile menționate nu trebuie înțeles în sensul că activitatea a putut fi desfășurată și anterior adoptării legii, ci în sensul că la momentul la care se eliberează adeverința, în mod evident, activitatea desfășurată s-a încheiat, persoana în cauză urmând să beneficieze de drepturile recunoscute de lege.

44. După cum rezultă și din expunerea de motive a intervenției legislative — Legea nr. 234/2019, modificarea statutului personalului silvic a fost impusă de o serie de aspecte precum: „creșterea numărului și gravității agresiunilor comise asupra personalului silvic”, „creșterea fenomenului contravențional și infracțional”, aspecte care au un caracter de relativă noutate și care susțin măsura propusă de includere a activităților din domeniul silviculturii în categoria condițiilor speciale de muncă.

45. Este de remarcat că, ori de câte ori legiuitorul a considerat necesar, a prevăzut în mod expres excepțiile de la regula rezultată din norma legală de aplicare și a reglementat în mod riguros situațiile în care este asimilată stagiului de cotizare în condiții speciale de muncă perioada anterioară datei de 1 aprilie 2001, în care salariații au desfășurat anumite activități. În acest sens sunt, de exemplu, prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2020 pentru completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 108/2020 pentru completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobată cu modificări prin Legea nr. 289/2020, Legii nr. 188/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, Legii nr. 74/2022 pentru completarea art. 30 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice și ale Legii nr. 351/2022 pentru modificarea și completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, prin care s-au reglementat expres situațiile în care activitățile desfășurate anterior datei de 1 aprilie 2001 în grupa I de muncă și/sau în grupa a II-a de muncă sunt asimilate stagiului de cotizare în condiții speciale de muncă.

46. Pentru perioada lucrată după data de 18 martie 1969 până la 1 aprilie 2001, încadrarea în grupe superioare de muncă s-a făcut conform Ordinului nr. 50/1990 și Ordinului Ministerului Muncii și Ocrotirilor Sociale, Ministerului Sănătății și Comisiei

Naționale pentru Protecția Muncii nr. 125/1990 pentru precizarea locurilor de muncă, activităților și categoriilor profesionale cu condiții deosebite care se încadrează în grupele I și II de muncă în vederea pensionării, pentru perioada lucrată după 1 martie 1990 (*Ordinul nr. 125/1990*).

47. După data de 1 aprilie 2001, când a intrat în vigoare Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare (*Legea nr. 19/2000*), a fost abandonat sistemul anterior potrivit căruia locurile de muncă erau încadrate în grupele I, II și III de muncă în baza unei proceduri atribuite angajatorului, în noua reglementare locurile de muncă fiind definite și clasificate în locuri de muncă în condiții deosebite, în condiții speciale și în condiții normale, în baza unor criterii prevăzute de lege. Actualul regim juridic diferă de cel stabilit prin legislația anterioară.

48. Or, nu există nicio prevedere legală prin care vechimea în muncă desfășurată în domeniul silviculturii în condiții normale de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, să fie asimilată condițiilor speciale de muncă.

49. De asemenea, nu există o reglementare legală prin care stagiul de cotizare realizat în perioada 1 aprilie 2001 până la data intrării în vigoare a art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, declarat de angajator ca fiind desfășurat în condiții normale și pentru care angajatorul a constituit contribuția de asigurări sociale aferentă acestei situații, să fie considerat stagiul de cotizare realizat în condiții speciale.

50. Cu privire la cea de-a doua întrebare ce face obiectul sesizării, completul de judecată al instanței de trimitere a reținut că, pentru munca desfășurată în condiții deosebite/speciale, angajatorul este obligat la cote de contribuții sociale majorate procentual față de contribuția datorată pentru un loc de muncă în condiții normale, pentru ca, la deschiderea drepturilor de pensie, asiguratul să poată beneficia de sporurile de punctaj aferent încadrării.

51. Potrivit art. 10 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, pentru perioadele de după 31 martie 2001, informațiile preluate din declarația nominală de asigurare prevăzută la art. 7 alin. (1) și (2) din lege, precum și din declarația privind evidența nominală a asiguraților și a obligațiilor de plată către bugetul asigurărilor sociale de stat, prevăzută de Legea nr. 19/2000, constituie elementele pe baza cărora se stabilește stagiul de cotizare în sistemul public de pensii și punctajul anual pentru asigurării sistemului public de pensii.

52. Conform art. 7 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, „În situația în care se constată erori în cuprinsul declarațiilor prevăzute la alin. (1), indiferent de cauzele producerii acestora, și/sau modificări ale datelor pe baza cărora se stabilesc stagiul de cotizare și punctajul mediu anual ale asiguratului, persoanele juridice sau fizice prevăzute la alin. (1) sunt obligate să întocmească și să depună o declarație nominală de asigurare rectificativă”.

53. În consecință, recunoașterea beneficiilor solicitate de contestator la data deschiderii drepturilor de pensie este condiționată de achitarea contribuțiilor de asigurări sociale datorate în cazul condițiilor speciale de muncă. Totodată, valorificarea la pensie a încadrării locului de muncă în condiții speciale nu se poate realiza în absența declarațiilor rectificative.

54. Lipsa declarațiilor rectificative denotă faptul că angajatorii nu au procedat încă la înregistrarea condițiilor speciale de muncă, deși art. 20 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 dispune că perioada de vechime realizată în condiții speciale de muncă se înregistrează de către angajatori, operațiune ce ar fi trebuit să se reflecte în mod evident în declarațiile fiscale rectificative transmise instituției abilitate.

55. Referitor la cea de-a treia întrebare, în opinia completului de judecată al instanței de trimitere încadrarea activităților desfășurate de personalul silvic în condiții speciale s-a realizat *ope legis*, dar cu respectarea reglementărilor adiacente domeniului de interes.

56. Expresia „conform reglementărilor legale”, menționată la art. 20 alin. (2) teza finală din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, nu poate fi interpretată decât în sensul trimiterii la Legea nr. 263/2010, ca act normativ comun în materie, în privința regulilor generale referitoare la încadrarea activității în condiții speciale de muncă.

VII. Practica judiciară a instanțelor naționale în materie

57. Din datele prezentate de instanța de trimitere, potrivit hotărârilor judecătorești atașate la încheierea de sesizare, precum și din răspunsurile transmise de instanțele naționale la solicitarea Înaltei Curți de Casație și Justiție au rezultat următoarele aspecte.

58. În ceea ce privește prima chestiune ce necesită a fi lămurită — dacă personalul silvic care a desfășurat, anterior intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019, activitățile indicate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 beneficiază de încadrarea locului de muncă în condiții speciale și de drepturile prevăzute la alin. (3) al aceluiași articol, respectiv dacă efectele actului normativ se produc și pentru trecut, s-au conturat trei opinii.

59. Într-o primă opinie s-a considerat că dispozițiile Legii nr. 234/2019 își găsesc aplicabilitatea de la data la care au intrat în vigoare. Doar de la data de 16 decembrie 2019 activitățile de pază a fondului forestier, a fondurilor cinegetice și piscicole și a arilor naturale protejate, control silvic și cinegetic, exploatarea forestiere, construcții forestiere, lucrări specifice de teren în activitatea de fond forestier și împăduriri pot fi valorificate ca fiind desfășurate în condiții speciale. În caz contrar, s-ar încălca principiul constituțional al neretroactivității legii, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituția României și art. 6 din Codul civil.

60. Totodată, s-a arătat că locurile de muncă din domeniul silvicultură, așa cum sunt reglementate în art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, nu au făcut parte din categoria locurilor de muncă încadrate în condiții speciale de muncă, potrivit cadrului legislativ anterior datei de 1 ianuarie 2011, și nu fac parte din categoria locurilor de muncă încadrate în condiții speciale în sensul Legii nr. 263/2010.

61. Pe de altă parte, nu există nicio prevedere legală prin care vechimea în muncă desfășurată în condiții normale, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, să fie asimilată condițiilor speciale. De asemenea, nu există reglementare legală prin care stagiul de cotizare realizat în perioada 1 aprilie 2001 până la data intrării în vigoare a art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, declarat de angajator ca fiind desfășurat în condiții normale de muncă și pentru care angajatorul a constituit contribuția de asigurări sociale aferentă acestei situații, să fie considerat stagiul de cotizare realizat în condiții speciale.

62. Faptul că se menționează în alin. (3) al art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 că personalul silvic „a desfășurat” activitățile menționate nu trebuie înțeles în sensul că activitatea a putut fi desfășurată și anterior adoptării legii, ci în sensul că la momentul la care se eliberează adeverința, în mod evident, activitatea desfășurată s-a încheiat, persoana în cauză urmând să beneficieze de drepturile recunoscute de lege.

63. Mai mult decât atât, din analiza expunerii de motive avute în vedere pentru adoptarea Legii nr. 234/2019 s-a constatat că modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 59/2000 a fost impusă de situația actuală a profesiei, actul normativ propunându-și să îmbunătățească și să actualizeze realitățile derivate din evoluția domeniilor de activitate în care funcționează personalul silvic.

64. Practică judiciară în acest sens a fost identificată la *Curtea de Apel Craiova, Tribunalul Gorj, Curtea de Apel Ploiești, Curtea de Apel Constanța, Tribunalul Tulcea, Curtea de Apel Cluj, Curtea de Apel Brașov, Tribunalul Covasna, Curtea de Apel Alba Iulia, Tribunalul Sibiu, Tribunalul Bihor, Tribunalul Iași și Tribunalul Maramureș*, iar puncte de vedere teoretice au fost exprimate de judecătorii de la *Curtea de Apel București — Secția a X-a contencios administrativ și fiscal, Tribunalul București — Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, Tribunalul Giurgiu — Secția civilă, Tribunalul Ialomița — parțial, Tribunalul Ilfov, Tribunalul Covasna — Secția civilă, Curtea de Apel Oradea, Tribunalul Bihor — Secția I civilă*.

65. Într-o a doua opinie s-a apreciat că din dispozițiile art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 și din împrejurarea că legiuitorul face trimitere la activitățile desfășurate anterior rezultă cu evidență intenția acestuia ca cei care au lucrat în condiții speciale de muncă, inclusiv înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 234/2019, să beneficieze de reducerea vârstei de pensionare și de majorarea punctului de pensie.

66. De altfel, nu numai că legiuitorul are posibilitatea de a recunoaște, chiar și pentru trecut, faptul că de-a lungul timpului anumite activități au fost desfășurate în condiții speciale sau în grupe de muncă, dar a și procedat în acest mod prin adoptarea, de exemplu, a Ordinului nr. 50/1990.

67. Totuși, s-a arătat că perioada care se consideră a fi lucrată în condiții speciale nu poate fi anterioară datei de 1 aprilie 2001, deoarece doar după acest moment, prin efectul Legii nr. 19/2000, a fost introdusă noțiunea de loc de muncă desfășurat în condiții speciale, anterior acestui moment legislația clasificând desfășurarea activităților în condiții normale, în grupa I sau grupa a II-a de muncă. Deci, cât timp art. 20 alin. (2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 face trimitere doar la activitățile desfășurate în condiții speciale, este evident că se referă doar la perioada ulterioară datei de 1 aprilie 2001.

68. În acest sens s-au pronunțat *Curtea de Apel Târgu Mureș și Tribunalul Bistrița-Năsăud*.

69. Într-o a treia opinie s-a arătat că Legea nr. 234/2019 este un act normativ de modificare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 59/2000, prin care se acordă unele beneficii personalului silvic pentru prestarea anumitor activități, fără limitare în timp, ca o consecință a calificării acestora ca reprezentând stagiul de cotizare în condiții speciale, calificare cu privire la care nu există niciun temei pentru a aprecia că vizează exclusiv perioadele de timp ulterioare apariției legii. Acordarea unor beneficii pentru munca prestată anterior acestui moment nu reprezintă un aspect de retroactivitate a legii, întrucât beneficiile respective sunt valorificate după intrarea legii în vigoare, pentru viitor.

70. Atât timp cât art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 face referire la perioadele în care personalul silvic a desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în condiții speciale de muncă, conform ordonanței de urgență a Guvernului, și la modalitatea în care se înregistrează perioada de vechime realizată în condiții speciale de muncă, nu poate fi omisă de la aplicarea acestor dispoziții legale perioada în care reclamantul a desfășurat activitate în condiții speciale doar pe considerentul că Legea nr. 234/2019 a intrat în vigoare ulterior acestei perioade, legiuitorul făcând referire expresă la perioadele de activitate desfășurate anterior intrării în vigoare a legii.

71. În sensul acestei opinii s-au pronunțat *Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel Alba Iulia, Tribunalul Hunedoara, Curtea de Apel Galați, Curtea de Apel Ploiești și Curtea de Apel Cluj*.

72. Puncte de vedere teoretice în același sens au exprimat judecătorii de la *Tribunalul Ialomița — parțial, Tribunalul Teleorman — Secția conflicte de muncă, asigurări sociale și de contencios administrativ și fiscal, opinia majoritară la Tribunalul Iași — Secția I civilă, Tribunalul Vaslui*.

73. Cu privire la cea de-a doua întrebare ce face obiectul sesizării, respectiv dacă obținerea beneficiilor prevăzute de art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 la data deschiderii drepturilor de pensie este condiționată de plata contribuțiilor de asigurări sociale, iar dovada acestora trebuie să rezulte din declarația nominală de asigurare pentru perioada ulterioară datei de 1 aprilie 2001, au fost exprimate două opinii.

74. Într-o opinie s-a reținut că obținerea de beneficii la data deschiderii drepturilor de pensie este condiționată de plata contribuțiilor de asigurări sociale, fiind invocate în acest sens dispozițiile art. 39 alin. (1) și art. 37 din Legea nr. 263/2010.

75. Astfel, s-a arătat că reglementarea specială nu conține o scutire de la obligativitatea plății contribuțiilor sociale aferente condițiilor speciale de muncă; or, câtă vreme încadrarea activităților desfășurate de personalul silvic în condiții speciale s-a realizat *ope legis*, dar cu respectarea reglementărilor adiacente domeniului de interes, este evident că recunoașterea beneficiilor dorite de reclamant la data deschiderii drepturilor de pensie este condiționată de achitarea contribuțiilor de asigurări sociale la bugetul de stat, conform art. 138 lit. c) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, text de lege ce reglementează o cotă de 8% datorată în cazul condițiilor speciale de muncă, astfel cum sunt prevăzute în Legea nr. 263/2010, de către persoanele fizice și juridice care au calitatea de angajatori sau asimilate acestora.

76. Totodată, valorificarea la pensie a încadrării locului de muncă în condiții speciale nu se poate realiza în absența declarațiilor rectificative. Astfel, începând cu 1 aprilie 2001, declarația nominală de asigurare constituie documentul pe baza căruia se stabilește stagiul de cotizare în sistemul public de pensii și punctajul mediu anual pentru asigurații sistemului public de pensii.

77. Lipsa declarațiilor rectificative denotă faptul că angajatorii nu au procedat încă la înregistrarea condițiilor speciale de muncă, deși art. 20 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 dispune că perioada de vechime realizată în condiții speciale de muncă se înregistrează de către angajatori, operațiune ce ar fi trebuit să se reflecte în mod evident în declarațiile fiscale rectificative transmise instituției abilitate.

78. Practică judiciară în acest sens s-a identificat la *Curtea de Apel Timișoara, Curtea de Apel Craiova, Tribunalul Gorj, Tribunalul Olt, Curtea de Apel Cluj, Curtea de Apel Alba Iulia, Tribunalul Sibiu, Tribunalul Bihor și Tribunalul Tulcea*, iar puncte de vedere teoretice au fost exprimate de judecătorii de la *Curtea de Apel București — Secția a X-a contencios administrativ și fiscal, Tribunalul Ialomița, Tribunalul Ilfov, Curtea de Apel Oradea, Tribunalul Bihor — Secția I civilă, Tribunalul Vaslui (parțial)*.

79. Într-o a doua opinie s-a apreciat că valorificarea acestor perioade de stagiul de cotizare în condiții speciale de muncă nu poate fi condiționată de îndeplinirea de către angajator a unor obligații personale, precum plata unei contribuții superioare la bugetul asigurărilor sociale, deoarece o atare măsură nu este prevăzută nici de legea specială, respectiv art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, și nici de legea generală în materia drepturilor de asigurări sociale, și anume Legea nr. 263/2010.

80. În sensul acestei opinii s-au pronunțat hotărâri judecătorești de către *Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel Galați, Curtea de Apel Cluj, Tribunalul Bistrița-Năsăud, Tribunalul Maramureș și Tribunalul Hunedoara*.

81. Puncte de vedere teoretice au exprimat judecătorii de la *Tribunalul București — Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, Tribunalul Giurgiu — Secția civilă, Tribunalul*

Teleorman — Secția conflicte de muncă, asigurări sociale și de contencios administrativ și fiscal, Tribunalul Vaslui (parțial).

82. Referitor la ultima problemă de drept în discuție, respectiv dacă locurile de muncă din domeniul silvicultură, în care se desfășoară activitățile menționate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, se încadrează *ope legis* în condiții speciale de muncă sau numai după metodologia prevăzută de Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003, au fost evidențiate trei opinii.

83. Într-o primă opinie s-a arătat că, în condițiile în care pentru personalul silvic legiuitorul a prevăzut că încadrarea în condiții speciale a locurilor de muncă se realizează „conform reglementărilor legale”, consecința logică ce transpare din această reglementare este că încadrarea locurilor de muncă prevăzute de art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 în condiții speciale trebuie să se subordoneze, în egală măsură, criteriilor stabilite prin art. 3 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 263/2010 (printre care și cel al expunerii efective a angajatului la factorii de risc pentru mai mult de 50% din timpul normal de lucru).

84. În acest sens s-au pronunțat hotărâri judecătorești la *Curtea de Apel Timișoara, Curtea de Apel Brașov, Tribunalul Olt, Tribunalul Bihor și au fost exprimate puncte de vedere teoretice de judecătorii de la Curtea de Apel București — Secția a X-a contencios administrativ și fiscal, Tribunalul Giurgiu — Secția civilă, Tribunalul Ilfov, Curtea de Apel Oradea*.

85. Într-o a doua opinie s-a considerat că nu este vorba despre o încadrare de drept sau o asimilare legală a locurilor de muncă respective cu cele pe care legiuitorul le-a încadrat deja în categoria locurilor de muncă în condiții speciale. Potrivit art. 3 din Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003, procedura de încadrare a locurilor de muncă în condiții speciale include anumite etape, în ordinea cronologică indicată de text, iar una din condițiile esențiale este obținerea avizelor necesare încadrării, această hotărâre de Guvern prevăzând o procedură obligatorie de urmat.

86. În acest sens este o decizie civilă pronunțată de *Curtea de Apel Craiova*.

87. Într-o a treia opinie s-a arătat că legiuitorul, prin Legea nr. 234/2019, a prevăzut expres că locurile de muncă în care personalul silvic desfășoară anumite activități, enumerate limitativ în art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, reprezintă locuri de muncă în condiții speciale, iar perioadele în care personalul silvic a desfășurat activitățile respective reprezintă stagiul de cotizare realizat în condiții speciale de muncă, fără nicio altă trimitere la prevederi legale adiacente domeniului de interes în discuție sau la criteriile și metodologiile de încadrare a locurilor de muncă. Acest aspect conduce la concluzia că, în ceea ce privește activitățile în discuție, nu există obligația angajatorului de a parcurge procedura metodologică prevăzută de Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003.

88. Pentru considerente similare, nu trebuie îndeplinite condițiile impuse de art. 30 din Legea nr. 263/2010, de la care Legea nr. 234/2019 derogă, potrivit principiului de drept *specialia generalibus derogant*, fiind o lege specială ulterioară.

89. Totodată, din interpretarea dispozițiilor art. 20 alin. (2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 rezultă intenția legiuitorului de a încadra *ope legis* locurile de muncă enumerate expres și limitativ la art. 20 alin. (2) în locuri de muncă în condiții speciale.

90. În acest sens s-a identificat practică judiciară la *Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel Galați, Curtea de Apel Cluj și Tribunalul Maramureș*.

91. Puncte de vedere teoretice au exprimat judecătorii de la *Tribunalul București — Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, Tribunalul Ialomița, Tribunalul Teleorman —*

Secția conflicte de muncă, asigurări sociale și de contencios administrativ și fiscal, Tribunalul Bihor — Secția I civilă, Curtea de Apel Iași — Secția conflicte de muncă și asigurări sociale, Tribunalul Vaslui.

92. La Curtea de Apel Oradea și Curtea de Apel Cluj au fost identificate cauze similare suspendate în etapa procesuală a apelului, în temeiul dispozițiilor art. 520 alin. (4) din Codul de procedură civilă, până la soluționarea prezentei sesizări.

93. Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că, la nivelul Secției judiciare — Serviciul judiciar civil, nu se verifică, în prezent, practică judiciară, în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii, cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării.

VIII. Jurisprudența Curții Constituționale

94. Nu au fost identificate decizii relevante pronunțate de Curtea Constituțională în exercitarea controlului de constituționalitate cu privire la prevederile legale supuse interpretării.

IX. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

95. În procedurile de unificare a practicii judiciare au fost identificate următoarele decizii ce prezintă relevanță în dezlegarea prezentei chestiuni de drept:

— prin Decizia nr. 2 din 13 martie 2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 371 din 2 mai 2023, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii a admis recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Suceava și a stabilit că: „În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 56² alin. (1) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, modificată și completată prin Legea nr. 197/2021, dispozițiile legale evocate recunosc ope legis o reducere a vârstei standard de pensionare cu 13 ani pentru persoanele care au realizat un stagiu de cotizare de 25 de ani, corespunzător activității desfășurate cel puțin 30 de ani în locurile de muncă prevăzute de art. 30 alin. (1) lit. i) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, modificată și completată prin Legea nr. 197/2021, indiferent de condițiile în care a fost încadrată activitatea de angajator/fostul angajator, conform legislației anterioare și indiferent de tipul contribuției de asigurări sociale datorate de angajator/fostul angajator”;

— prin Decizia nr. 24 din 14 octombrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1001 din 12 decembrie 2019, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii a admis recursul în interesul legii formulat de Avocatul Poporului, stabilind că: „În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 22 din Legea nr. 104/2003 privind manipularea cadavrelor umane și prelevarea organelor și țesuturilor de la cadavre în vederea transplantului, republicată, locurile de muncă ale personalului care desfășoară activitatea în serviciile de anatomie patologică și prosecturi ale spitalelor, precum și personalul disciplinelor universitare de anatomie, de histologie, de anatomie patologică și al catedrei de biologie celulară sunt încadrate ex lege în categoria locurilor de muncă în condiții deosebite, fără a fi necesară parcurgerea metodologiei prevăzute de Hotărârea Guvernului nr. 261/2001 privind criteriile și metodologia de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite, cu modificările și completările ulterioare, și, respectiv, de Hotărârea Guvernului nr. 246/2007 privind metodologia de reinnoire a avizelor de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite, cu modificările și completările ulterioare, în ceea ce privește criteriile și metodologia de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite.”

X. Raportul asupra chestiunii de drept

96. Judecătorii-raportori au apreciat că sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile este admisibilă, iar asupra fondului au arătat că: locurile de muncă din domeniul silvicultură,

în care se desfășoară activitățile menționate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, se încadrează ope legis în condiții speciale; personalul silvic care a desfășurat activitățile indicate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, anterior intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019, beneficiază de încadrarea locului de muncă în condiții speciale și de drepturile prevăzute la art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000; obținerea beneficiilor prevăzute de art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 la data deschiderii drepturilor de pensie nu este condiționată de plata contribuțiilor de asigurări sociale, iar dovada acestora nu trebuie să rezulte din declarația nominală de asigurare pentru perioada ulterioară datei de 1 aprilie 2001.

XI. Înalta Curte de Casație și Justiție Asupra admisibilității sesizării

97. Potrivit dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, „Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată”.

98. Din cuprinsul prevederilor legale enunțate se desprind condițiile de admisibilitate pentru declanșarea procedurii de sesizare în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, condiții care trebuie să fie întrunite cumulativ:

- (i) existența unei cauze aflate în curs de judecată;
- (ii) cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza;
- (iii) instanța care sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție să judece cauza în ultimă instanță;
- (iv) soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată să depindă de chestiunea de drept a cărei lămurire se cere;
- (v) chestiunea de drept a cărei lămurire se cere să fie nouă;
- (vi) chestiunea de drept să nu fi făcut obiectul statuării Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare;
- (vii) problema pusă în discuție trebuie să fie una veritabilă, norma legală fiind susceptibilă să dea naștere unor interpretări diferite.

99. Prima și a doua condiție sunt îndeplinite, nefiind necesară o discuție suplimentară, iar cu privire la cea de-a treia, se observă că instanța de trimitere judecă în ultimă instanță, față de dispozițiile art. 155 din Legea nr. 263/2010.

100. După cum se poate observa din expunerea ce precedă, contestația înregistrată pe rolul Tribunalului Bihor a fost fundamentată pe susținerea că, deși Legea nr. 234/2019 nu prevede în mod expres aplicarea sa retroactivă, din conținutul art. 20 alin. (3) al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 59/2000 rezultă incidența acestor norme și în situația pendinte. Pe de altă parte, contestatorul a apreciat că obținerea beneficiilor prevăzute de art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, la data deschiderii drepturilor de pensie, nu este condiționată de plata contribuțiilor de asigurări sociale, implicit nefiind necesar ca dovada acestora să rezulte din declarația nominală de asigurare depusă de angajator pentru perioada ulterioară datei de 1 aprilie 2001. În fine, contestatorul a considerat că locurile de muncă

menționate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, ulterior modificării aduse prin Legea nr. 234/2019, se încadrează *ope legis* în condiții speciale de muncă, fără a fi necesară aplicarea metodologiei prevăzute de Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003. Prin Sentința civilă nr. 1.394 din 26 noiembrie 2021, Tribunalul Bihor a respins contestația, înlăturând aceste critici, iar contestatorul a formulat apel împotriva sentinței pronunțate, cale de atac aflată pe rolul instanței de trimitere.

101. Prin urmare, este îndeplinită și condiția de admisibilitate ce impune ca soluționarea cauzei să depindă de chestiunea de drept a cărei lămurire se cere.

102. Cu privire la cerința noutății, analiza conținutului art. 519 din Codul de procedură civilă relevă că noutatea chestiunii de drept ce face obiectul întrebării prealabile reprezintă o condiție distinctă de aceea a nepronunțării anterioare a Înaltei Curți de Casație și Justiție asupra respectivei chestiuni de drept ori de cea a inexistenței unui recurs în interesul legii aflat în curs de soluționare cu privire la acea problemă de drept.

103. Așa cum Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a decis în jurisprudența sa anterioară (Decizia nr. 4 din 14 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 16 iunie 2014; Decizia nr. 41 din 21 noiembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 115 din 10 februarie 2017 etc.), cerința noutății este îndeplinită atunci când chestiunea de drept își are izvorul în reglementări recent intrate în vigoare, iar instanțele nu i-au dat încă o anumită interpretare și aplicare la nivel jurisprudențial.

104. Totodată, cerința noutății ar putea fi reținută ca îndeplinită și în cazul în care, deși norma nu este foarte recentă, în privința sa s-ar impune anumite clarificări, într-un context legislativ nou sau modificat față de unul anterior, ale unei norme legale mai vechi (ipoteza așa-zisei reevaluări a interpretării normei).

105. În speță se observă, pe de o parte, că nu a avut loc depășirea stadiului unei practici judiciare incipiente (față de numărul redus de hotărâri identificate prin cercetarea jurisprudenței), fiind în curs de conturare o practică judiciară în legătură cu chestiunea de drept ce face obiectul sesizării.

106. Pe de altă parte, deși textul legal în discuție datează din anul 2019, aplicarea sa redusă până la momentul sesizării, precum și necesitatea reevaluării sale conturează, de asemenea, îndeplinirea cerinței noutății problemei de drept ce face obiectul sesizării.

107. Problema în discuție nu face obiectul unui recurs în interesul legii care să fi fost soluționat sau care să fie în curs de soluționare, fiind îndeplinită astfel și cerința ca Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat asupra sa.

108. În fine, cu privire la condiția de admisibilitate a existenței unei probleme de drept veritabile s-a arătat în jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept că pentru a fi considerată reală, chestiunea de drept trebuie să privească posibilitatea unei interpretări diferite sau contradictorii a unui text de lege, a unei reguli cutumiare neclare, incomplete ori, după caz, incerte sau incidența unor principii generale, al căror conținut sau sferă de aplicare este discutabilă (în acest sens a se vedea Decizia nr. 16 din 23 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 779 din 5 octombrie 2016).

109. Prin prisma acestor repere de principiu, având în vedere argumentele ce trebuie cântărite în cadrul operațiunii de interpretare la care se raportează instanța de trimitere, este îndeplinită și cerința ca problema de drept să ridice dificultatea ce face necesară intervenția Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

Asupra fondului sesizării

110. În vederea formulării unor răspunsuri la întrebările avansate de instanța de sesizare, ordinea de soluționare a acestora va fi impusă de păstrarea cursivității logice a silogismului juridic.

111. Începând analiza cu ultima problemă supusă lămuririi de către instanța de trimitere, respectiv dacă locurile de muncă din domeniul silvicultură, în care se desfășoară activitățile menționate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, se încadrează *ope legis* în condiții speciale sau numai după metodologia prevăzută de Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003, se reține că, începând cu 16 decembrie 2019, data intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019, legiuitorul a stabilit că și personalul silvic care a desfășurat și își desfășoară cel puțin una din activitățile prevăzute de art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 se încadrează în condiții speciale de muncă.

112. Astfel, prin dispozițiile art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 15 al Legii nr. 234/2019, se prevede că: „*Locurile de muncă din domeniul silvicultură, care presupun desfășurarea a cel puțin uneia dintre următoarele activități: paza fondului forestier, a fondurilor cinegetice și piscicole și a ariilor naturale protejate; control silvic și cinegetic; exploatare forestiere; construcții forestiere; lucrări specifice de teren în activitatea de fond forestier și împăduriri, reprezintă locuri de muncă în condiții speciale, conform reglementărilor legale.*”

113. Potrivit chiar expunerii de motive avute în vedere la adoptarea Legii nr. 234/2019, ținând cont de realitățile derivate din evoluția domeniilor de activitate în care funcționează personalul silvic, legiuitorul a urmărit recunoașterea activităților din domeniul silviculturii în categoria celor care implică prin natura lor îndatoriri și riscuri deosebite și includerea acestora în categoria condițiilor speciale de muncă.

114. Până la acest moment, potrivit art. 3 din Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003, procedura de încadrare a locurilor de muncă în condiții speciale includea anumite etape, în ordinea cronologică indicată de text, iar una din condițiile esențiale este obținerea avizelor necesare încadrării, această hotărâre de Guvern prevăzând o procedură obligatoriu de urmat.

115. Având în vedere faptul că Legea nr. 234/2019 a prevăzut expres că locurile de muncă în care personalul silvic desfășoară anumite activități, enumerate limitativ în art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, reprezintă locuri de muncă în condiții speciale, iar perioadele în care personalul silvic a desfășurat activitățile respective reprezintă stagiul de cotizare realizat în condiții speciale de muncă, fără nicio altă trimitere la prevederi legale adiacente domeniului de interes în discuție, fără nicio referire la criteriile și metodologiile de încadrare a locurilor de muncă din care să rezulte caracterul special al condițiilor de muncă în care prestează activitatea acest personal de specialitate, se desprinde concluzia că, în ceea ce privește activitățile în discuție, nu există obligația angajatorului de a parcurge procedura metodologică prevăzută de Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003. Pentru considerente similare nu trebuie îndeplinite condițiile impuse de art. 30 din Legea nr. 263/2010, Legea nr. 234/2019 impunându-se ca lege specială ulterioară care derogă de la legea generală în materie.

116. După cum s-a reținut și prin Decizia nr. 24 din 14 octombrie 2019, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, prin raportare la personalul care desfășoară activitatea în serviciile de anatomie patologică și prosecturi ale spitalelor, precum și personalul disciplinelor universitare de anatomie, de histologie, de anatomie patologică și al catedrei de biologie celulară, respectiv la legislația specială specifică acestei categorii

profesionale, dispozițiile legii speciale nu pot fi interpretate limitativ, cu reținerea doar parțială a efectelor recunoașterii condițiilor speciale de muncă, menținând și necesitatea obținerii de avize de la inspectoratul teritorial de muncă, prin care să fie atestat caracterul special al condițiilor de muncă în care își desfășoară activitatea personalul silvic.

117. Prevederile stipulate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 realizează astfel *ope legis* o încadrare efectivă în condiții speciale a unor locuri de muncă dintr-un domeniu ocupațional determinat, textul de lege făcând referire expresă la locurile de muncă din domeniul silvicultură, fiind apoi enumerate activitățile ce determină după sine reținerea condițiilor speciale.

118. Acestea constituie dispoziții speciale, derogatorii de la dreptul comun, de încadrare a unor locuri de muncă în condiții speciale, nemaifiind deci necesară parcurgerea procedurii reglementate de Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003.

119. În considerarea argumentelor expuse mai sus, se constată că ultima orientare jurisprudențială dă curs și eficiență dispozițiilor legale supuse interpretării, întrucât la elaborarea Legii nr. 234/2019 s-a urmărit compensarea pentru viitor a inconvenientelor rezultate din desfășurarea activității profesionale în locuri de muncă pe care legiuitorul le încadrează ca fiind *ope legis* activități profesionale în condiții speciale, determinate de inconvenientele pe care le presupune desfășurarea unor activități profesionale prin asumarea pe o perioadă îndelungată de timp a unor sarcini cu risc profesional extrem de ridicat, determinând afectarea sănătății persoanelor angajate în asemenea locuri de muncă.

120. Analizând în continuare sfera de aplicare a acestei dispoziții legale, în raport cu prima întrebare formulată de instanța de sesizare, se constată că aceasta urmărește a se stabili dacă personalul silvic care a desfășurat, anterior intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019, activitățile indicate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 beneficiază de încadrarea locului de muncă în condiții speciale și de drepturile prevăzute la alin. (3) al aceluiași articol, respectiv dacă efectele actului normativ se produc și pentru perioada anterioară intrării în vigoare a legii.

121. Revenind la dispozițiile art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, astfel cum au fost modificate prin art. 1 pct. 15 al Legii nr. 234/2019, alin. (3) stabilește că: *„Perioadele în care personalul silvic a desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în condiții speciale conform prezentei ordonanțe de urgență reprezintă stagiul de cotizare realizat în condiții speciale de muncă, determină reducerea vârstei standard de pensionare cu 1 an pentru fiecare 5 ani în care și-a exercitat profesia în locurile de muncă prevăzute la alin. (2), precum și majorarea punctajelor lunare de pensie.”*

122. Din interpretarea acestui text de lege nu reiese că legea nu s-ar aplica perioadelor de activitate în locurile de muncă menționate, anterioare intrării sale în vigoare. Dimpotrivă, indicând în mod expres faptul că *„perioadele în care personalul silvic a desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în condiții speciale conform prezentei ordonanțe de urgență reprezintă stagiul de cotizare realizat în condiții speciale de muncă”*, rezultă că actul normativ recunoaște (la data intrării sale în vigoare) ca fiind încadrate în condiții speciale și perioadele anterioare intrării în vigoare a noii legi, cu condiția să se fi desfășurat (și în trecut) activități în locurile de muncă încadrate în condiții speciale conform acestei ordonanțe de urgență.

123. Această modalitate de legiferare nu este nouă în domeniul recunoașterii grupelor de muncă/a condițiilor speciale sau deosebite de muncă, nici în contextul legislativ actual, nici în trecut.

124. Astfel, Ordinul nr. 50/1990 pentru precizarea locurilor de muncă, activităților și categoriilor profesionale cu condiții

deosebite care se încadrează în grupele I și II de muncă în vederea pensionării clarifică cu caracter retroactiv încadrarea în grupele de muncă a diferitelor categorii profesionale.

125. De asemenea, în materia asigurărilor sociale de stat ulterioară momentului 1989, reglementarea condițiilor speciale/deosebite de muncă s-a realizat într-un ritm mai lent, iar prevederile legale au recunoscut retroactiv beneficiul acestei încadrări, pentru categoriile profesionale vizate. Astfel a fost, de exemplu, cazul Legii nr. 226/2006 privind încadrarea unor locuri de muncă în condiții speciale, emisă în completarea Legii nr. 19/2000, pentru situația specifică a încadrării unor locuri de muncă în condiții speciale, prin care s-a statuat la art. 1 alin. (1) că *„Începând cu data de 1 aprilie 2001, sunt încadrate în condiții speciale locurile de muncă în care se desfășoară activitățile prevăzute în anexa nr. 1”*, așadar, prin recunoaștere retroactivă.

126. Pe de altă parte, s-a considerat în jurisprudență că Hotărârea Guvernului nr. 1.025/2003, emisă în temeiul și pentru punerea în aplicare a dispozițiilor art. 20 alin. (3) din Legea nr. 19/2000, se aplică de la data intrării în vigoare a acestei legi, adică din 1 aprilie 2001.

127. În jurisprudența recentă de unificare a practicii judiciare a fost identificată situația similară creată de Legea nr. 104/2003 privind manipularea cadavrelor umane și prelevarea organelor și țesuturilor de la cadavre în vederea transplantului, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 213 din 25 martie 2014 (*Legea nr. 104/2003*), care la art. 22 statuează că *„Personalul care își desfășoară activitatea în serviciile de anatomie patologică și prosecturi ale spitalelor, (...) se încadrează în categoria locurilor de muncă în condiții deosebite de muncă”*. În acest cadru, prin Decizia nr. 24 din 14 octombrie 2019 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii s-a recunoscut aplicarea acestor dispoziții legale și pentru perioadele anterioare intrării în vigoare a legii, tocmai în considerarea faptului că activitatea medicilor legiști a fost aceeași și anterior și ulterior adoptării Legii nr. 104/2003, astfel încât s-a apreciat că dificultatea sporită a muncii, respectiv pericolele aferente acesteia, trebuie recunoscute și valorificate și pentru perioada anterioară datei intrării în vigoare a legii, fiind necesară compensarea corelativă a eforturilor depuse inclusiv sub aspectul unor beneficii la data deschiderii dreptului la pensie.

128. Deopotrivă, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 56² alin. (1) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, modificată și completată prin Legea nr. 197/2021, prin Decizia nr. 2 din 13 martie 2023, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii a stabilit că *„dispozițiile legale evocate recunosc ope legis o reducere a vârstei standard de pensionare cu 13 ani pentru persoanele care au realizat un stagiul de cotizare de 25 de ani, corespunzător activității desfășurate cel puțin 30 de ani în locurile de muncă prevăzute de art. 30 alin. (1) lit. i) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, modificată și completată prin Legea nr. 197/2021, indiferent de condițiile în care a fost încadrată activitatea de angajator/fostul angajator, conform legislației anterioare și indiferent de tipul contribuției de asigurări sociale datorate de angajator/fostul angajator”*.

129. Ca și în cazul categoriilor profesionale anterior menționate, rațiunea încadrării în condiții speciale de muncă a unor anumite activități a fost aceea de a se recunoaște și valorifica acele beneficii aferente desfășurării unei munci în anumite condiții de risc, care, fie că a fost prestată ulterior adoptării legii de recunoaștere a condițiilor speciale, fie că a fost prestată anterior acestui moment, a avut drept efect o erodare suplimentară a capacităților fizice și mentale ale acestor angajați, față de lucrători care muncesc în condiții normale.

130. Aceeași concluzie se desprinde și din expunerea de motive avută în vedere pentru adoptarea Legii nr. 234/2019,

unde se învederează că modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 59/2000 se impune față de „situația actuală”, descrisă prin „creșterea numărului și gravității agresiunilor comise asupra personalului silvic de către cetățeni (...), urmate în majoritatea cazurilor de perioade lungi de spitalizare a personalului silvic sau chiar de decese”, rezultând că aceste împrejurări nu au putut fi constatate pentru viitor, ci relevă situația existentă la data inițiativei legislative.

131. Acordarea unor beneficii pentru munca prestată anterior momentului intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019 nu poate fi echivalată cu retroactivitatea legii, deoarece aceste beneficii sunt valorificate după intrarea legii în vigoare, pentru viitor. Principiul neaplicării retroactive a legii trebuie interpretat în sensul de a nu se impune sarcini sau a nu se aplica efecte defavorabile cetățeanului pentru trecut, în temeiul unei legi noi, nicidecum de a nu se recunoaște pentru trecut beneficii în favoarea acestuia.

132. Astfel, trebuie subliniat că în cuprinsul art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 15 al Legii nr. 234/2019, se menționează că locurile de muncă din domeniul silviculturii care presupun desfășurarea anumitor activități enumerate în text „reprezintă” locuri de muncă în condiții speciale, ceea ce înseamnă recunoașterea activităților din domeniul silviculturii în categoria condițiilor speciale de muncă, iar nu încadrarea acestora în condiții speciale, intenția legiuitorului fiind aceea de a se confirma o realitate existentă, iar nu de a se crea una nouă și care să nu fi existat anterior. În același sens se specifică în continuare faptul că „Perioadele în care personalul silvic a desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în condiții speciale conform prezentei ordonanțe de urgență reprezintă stagiul de cotizare realizat în condiții speciale de muncă, determină reducerea vârstei standard de pensionare cu 1 an pentru fiecare 5 ani în care și-a exercitat profesia în locurile de muncă prevăzute la alin. (2), precum și majorarea punctajelor lunare de pensie”, reieșind și de aici intenția certă a legiuitorului de recunoaștere și pentru trecut a acestei încadrări.

133. În condițiile în care art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 face referire la perioadele în care personalul silvic a desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în condiții speciale de muncă și la modalitatea în care se înregistrează perioada de vechime realizată în condiții speciale de muncă, se poate concluziona că nu poate fi exclusă de la aplicarea acestor dispoziții legale perioada în care s-a desfășurat activitate în condiții speciale doar pe considerentul că Legea nr. 234/2019 a intrat în vigoare ulterior, legiuitorul făcând referire expresă la perioadele de activitate desfășurate anterior intrării în vigoare a legii.

134. Se observă astfel că, în ceea ce privește principiul neretroactivității legii, deși orientările jurisprudențiale îi dau o interpretare corectă, divergența de practică judiciară rezultă din calificarea în mod diferit a situațiilor juridice ale petenților ce solicită deschiderea dreptului la pensie, născute anterior intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019, ca fiind situații juridice consumate, epuizate (*facta praeterita*) sau situații juridice în curs de consumare (*facta pendencia*).

135. După cum s-a enunțat și în cuprinsul Deciziei nr. 2 din 13 martie 2023 pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii (paragraful 89), „Art. 6 din Codul civil obligă la aplicarea efectivă a legii începând cu data intrării ei în vigoare, chiar dacă aceasta prevede efecte viitoare pentru situații juridice născute anterior intrării în vigoare, în condițiile în care aceasta este voința legiuitorului. Aplicarea imediată și efectivă a legii noi nu aduce atingere principiului neretroactivității legii noi, prevăzut de art. 15 din Constituția României, atunci când efectele unei activități ce aparține trecutului sunt valorificate în noul act normativ, în sensul că legea nouă atribuie efecte viitoare unor

situații juridice născute înainte de intrarea în vigoare a acesteia, dar care încă nu sunt consumate, ci sunt în curs de desfășurare”.

136. Or, cererile de deschidere a dreptului la pensie cu care au fost sesizate instanțele judecătorești reprezintă un astfel de efect viitor al activității desfășurate în condițiile prevăzute de art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000. Drept urmare, nu se poate vorbi de aplicarea retroactivă a legii.

137. Deși nu retroactivează, actul normativ (Legea nr. 234/2019) are în vedere perioadele deja lucrate, pentru că numai în raport cu acestea se poate verifica dacă asiguratul îndeplinește sau nu condițiile impuse de lege.

138. Concluzionând, personalul silvic care a desfășurat, anterior intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019, activitățile indicate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 beneficiază de încadrarea locului de muncă în condiții speciale și de drepturile prevăzute la art. 20 alin. (3) din aceeași ordonanță de urgență, astfel, perioadele în care personalul silvic a desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în condiții speciale reprezintă stagiul de cotizare realizat în condiții speciale de muncă, determină reducerea vârstei standard de pensionare cu 1 an pentru fiecare 5 ani în care și-a exercitat profesia în locurile de muncă prevăzute la alin. (2), precum și majorarea punctajelor lunare de pensie.

139. În privința celei de a treia chestiuni de drept rămase de analizat (a doua întrebare în ordinea avansată de instanța de sesizare), respectiv dacă obținerea beneficiilor prevăzute de art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 la data deschiderii drepturilor de pensie este condiționată de plata contribuțiilor de asigurări sociale și dacă dovada acestora trebuie să rezulte din declarația nominală de asigurare pentru perioada ulterioară datei de 1 aprilie 2001, se constată că valorificarea acestor perioade de stagiul de cotizare în condiții speciale de muncă nu poate fi condiționată de îndeplinirea de către angajator a unor obligații personale, precum plata unei contribuții superioare la bugetul asigurărilor sociale, deoarece o atare măsură nu este prevăzută nici de legea specială, respectiv art. 20 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, și nici de legea generală în materia drepturilor de asigurări sociale, și anume Legea nr. 263/2010.

140. Potrivit art. 3 alin. (1) lit. p) din Legea nr. 263/2010, stagiul de cotizare este definit ca fiind perioada de timp pentru care s-au datorat contribuții de asigurări sociale la sistemul public de pensii, precum și cea pentru care asigurații cu contract de asigurare socială au datorat și plătit contribuții de asigurări sociale la sistemul public de pensii. Astfel prevăd și dispozițiile art. 37 alin. (1) teza întâi din Legea nr. 19/2000.

141. Pe de altă parte, conform dispozițiilor art. 7 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, „În situația în care se constată erori în cuprinsul declarațiilor prevăzute la alin. (1), indiferent de cauzele producerii acestora, și/sau modificări ale datelor pe baza cărora se stabilesc stagiul de cotizare și punctajul mediu anual ale asiguratului, persoanele juridice sau fizice prevăzute la alin. (1) sunt obligate să întocmească și să depună o declarație nominală de asigurare rectificativă”.

142. Pentru persoanele care și-au desfășurat activitatea pe bază de contract individual de muncă și care sunt asigurate în sistemul public de pensii, în mod obligatoriu, prin efectul legii, conform art. 6 alin. (1) pct. I lit. a) din Legea nr. 263/2010, respectiv art. 5 alin. (1) pct. I din Legea nr. 19/2000, stagiul de cotizare reprezintă perioada de timp pentru care s-au datorat contribuții de asigurări sociale la sistemul public, legiuitorul neprevăzând în cazul acestei categorii (asigurați obligatoriu în sistemul public de pensii, prin efectul legii) și condiția plății contribuțiilor de asigurări sociale, precum în cazul asiguraților cu declarație individuală de asigurare, pentru recunoașterea și

valorificarea stagiului de cotizare. Obligația plății contribuțiilor datorate sistemului de asigurări sociale de către angajatorii persoanelor vizate de art. 6 alin. (1) pct. I lit. a) din Legea nr. 263/2010, respectiv art. 5 alin. (1) pct. I din Legea nr. 19/2000 rezultă dintr-un raport de natură fiscală stabilit între stat (sistemul de asigurări sociale) și angajatori, modalitatea de executare a acestei obligații neputând avea influență asupra dreptului salariaților asigurați prin efectul legii de a beneficia de dreptul la pensie pentru limită de vârstă prin valorificarea condițiilor speciale în care s-a desfășurat activitatea.

143. Atât în cuprinsul Legii nr. 19/2000, cât și al Legii nr. 263/2010, dar și al normelor de aplicare, respectiv Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, cu completările ulterioare, și Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, aprobate prin Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 340/2001, cu modificările și completările ulterioare, se regăsește sintagma legislativă a datorării sumelor cu titlu de contribuții bănești procentuale și corespondente grupei și condițiilor de muncă, însă în situația nevirării acestor obligații se aplică sancțiuni pecuniare de către instituțiile competente, neputându-se înlătura prin respingere, nerecunoaștere și nevalorificare a stagiului de cotizare, a

vechimmii în muncă realizate și dovedite cu scripte de către angajați/foști angajați, în condiții deosebite și/sau speciale de muncă.

144. Conform celor deja statuate de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii prin Decizia nr. 24 din 14 octombrie 2019, transpuse în mod corespunzător în prezenta situație, sintagma „condiții speciale de muncă” trebuie „avută în vedere în mod unitar, atât din perspectiva faptului că legiuitorul a eliminat de plin drept, în mod automat, posibilitatea ca aceste locuri de muncă să se încadreze în condiții normale de muncă, cât și din perspectiva drepturilor și obligațiilor ce le revin angajaților și angajatorului, cu consecințe practice asupra salarizării și asupra cotei de contribuții la sistemul public de pensii” (paragraful 65).

145. De altfel, întrucât prin dispoziții legale speciale statul a reglementat încadrarea în condiții speciale de muncă a activității personalului silvic de maniera dată prin Legea nr. 234/2019, este evident că și-a asumat riscurile aferente sub aspectul contributivității.

146. Drept urmare, obținerea beneficiilor prevăzute de art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 la data deschiderii drepturilor de pensie nu este condiționată de plata contribuțiilor de asigurări sociale, iar dovada acestora nu trebuie să rezulte din declarația nominală de asigurare pentru perioada ulterioară datei de 1 aprilie 2001.

147. Pentru toate aceste considerente, în temeiul art. 519, cu referire la art. 521 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea — Secția I civilă, în Dosarul nr. 3.678/111/2021, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile privind interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 20 alin. (2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 privind Statutul personalului silvic, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 427/2001, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 234/2019 și, în consecință, stabilește că:

Locurile de muncă din domeniul silvicultură, în care se desfășoară activitățile menționate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, se încadrează *ope legis* în condiții speciale.

Personalul silvic care a desfășurat activitățile indicate la art. 20 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000, anterior intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019, beneficiază de încadrarea locului de muncă în condiții speciale și de drepturile prevăzute la art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000.

Obținerea beneficiilor prevăzute de art. 20 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59/2000 la data deschiderii drepturilor de pensie nu este condiționată de plata contribuțiilor de asigurări sociale, iar dovada acestora nu trebuie să rezulte din declarația nominală de asigurare pentru perioada ulterioară datei de 1 aprilie 2001.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 15 mai 2023.

VICEPREȘEDINTELE DELEGAT AL ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE
ȘI JUSTIȚIE

GABRIELA ELENA BOGASIU

Magistrat-asistent,
Mihaela Lorena Repana

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329

C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR

și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Adresa Centrului pentru relații cu publicul este: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.

Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78, e-mail: concursurifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro

Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro>, secțiunea Publicări.

